

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียกร่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ซึ่งแต่เดิมมีการจัดการทรัพยากรตามระบบความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ จนเมื่อมีการขยายตัวของระบบเกษตรแผนใหม่ ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการประกอบกิจการสวนส้มขนาดใหญ่ในพื้นที่ จึงร่วมกันเรียกร่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษานี้จึงเป็นการนำเสนอให้เข้าใจถึงการเกิดขึ้นของกระบวนการเรียกร่องสิทธิดังกล่าวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาถึงสภาพทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาการของระบบการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรและปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน พัฒนาการ รูปแบบ วิธีการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียกร่องสิทธิ และผลที่เกิดขึ้นจากการเรียกร่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรของชุมชน เพื่อเชื่อมโยงและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา โดยการบรรยาย และสรุปเชิงวิเคราะห์ ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในพื้นที่โดยตรง ด้วยตัวของผู้วิจัยเอง เป็นการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของชุมชน เช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ภายในชุมชน ระบบความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ข้อมูลผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน กระบวนการเรียกร่องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ ได้จากการสังเกต การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับคนในชุมชน การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส กลุ่มแม่บ้าน ผู้แทนองค์กรอื่น การเข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร ที่มีผู้ศึกษา รวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพทั่วไปของชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ การคมนาคม ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ประเพณี และวัฒนธรรม สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ของชุมชน จากตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสาร รายงานการประชุมสัมมนา รายงานการวิจัย และ เว็บไซต์ที่น่าเสนอข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

3.2 บุคคลผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1 ผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน ซึ่งเป็นผู้นำที่มีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งผู้นำที่เป็นชาวบ้าน และพระสงฆ์ จำนวน 8-10 คน โดยศึกษาข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน เช่น สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
2. สภาพทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
3. ผลกระทบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการประกอบการ สวนสัมขนาดใหญ่ในชุมชน
4. จุดเริ่มต้น พัฒนาการ วิธีการที่ชุมชนใช้ในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
5. บทบาท / หน้าที่ของกลุ่มต่างๆ และการประสานความร่วมมือจากองค์กรอื่นๆ ทั้งในและนอกชุมชน
6. แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน
7. ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.2 ชาวบ้านหรือคนในชุมชน ที่เป็นผู้มีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 15 - 20 คน โดยศึกษาข้อมูล ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน เช่น สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
2. ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน
3. บทบาท / หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียกร้อง สิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. ผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัว และชุมชนจากการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.3 ผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ และเป็นผู้นำทางด้านความเชื่อศรัทธา วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเป็นผู้ที่สามารถให้รายละเอียดข้อมูลทั่วไปของชุมชนในประเด็นที่จะศึกษาชัดเจนมากยิ่งขึ้น จำนวน 8 – 10 คน โดยศึกษาข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน ทั้งประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พัฒนาการทางการเกษตร ตลอดจนจนถึงการเข้ามาของกลุ่มทุน หรือผู้ประกอบการสวนสัมขนาดใหญ่ ที่มีอำนาจในการครอบครองทรัพยากรของชุมชน

2. ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

3. บทบาท / หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.4 กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมและช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสามารถให้รายละเอียดของข้อมูลด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชน สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการณ์ปัญหาของชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จำนวน 10 – 15 คน โดยศึกษาข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ความเชื่อ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

2. ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. บทบาท / หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.2.5 ผู้แทนองค์กรชุมชนอื่น ซึ่งเป็นองค์กรทั้งในและนอกชุมชนที่รับทราบสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วม หรือมีส่วนช่วยเหลือในกระบวนการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เช่น กลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำฝาง กลุ่มอนุรักษ์ป่าเวียงดิ่ง กลุ่มอนุรักษ์ป่าบ้านหัวฝาย กลุ่มเยาวชน จำนวน 8-10 คน โดยศึกษาข้อมูลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. การรับรู้สถานการณ์ปัญหา การหนุนช่วย หรือการประสานความร่วมมือในกระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

3. แนวทางในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยเข้าไปฝังตัวในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจ ทำความคุ้นเคย ทำการสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน พฤติกรรม และกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน พร้อมทั้งจดบันทึก ถ่ายภาพและบันทึกเสียง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริงของแต่ละชุมชน โดยมีโครงร่างในการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนพื้นที่ศึกษา

3.3.2 สภาพทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

3.3.3 ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3.3.4 กระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน

3.3.5 ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3.3.6 แนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกได้ ดังนี้

3.4.1 การสังเกต ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยใช้ขณะเข้าไปมีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน เช่น การประชุม พิธีบวชป่าต้นน้ำ ถ่ายพฤษศาสตร์ของเยาวชน การสำรวจป่า การศึกษาสำรวจพื้นที่สวนส้มในเขตลุ่มน้ำฝางและพื้นที่รอบชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชน และทำความเข้าใจกับชุมชน โดยเสมือนว่าเป็นคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจ และให้ข้อมูลที่เป็นจริงกับผู้วิจัย

- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยใช้ร่วมกับการสำรวจชุมชน โดยสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน เช่น ลักษณะทางกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน แล้วจดบันทึกและบันทึกภาพไว้ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกตัวว่าได้ถูกสังเกตพฤติกรรม

3.4.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุย แลกเปลี่ยนในเรื่องต่างๆ ไปหลังจากที่ได้เข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านและผู้ให้ข้อมูลแล้ว โดยให้ความเป็นกันเองกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจมากขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงค่อยเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยจะใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนี้กับ กลุ่มแม่บ้าน ผู้อาวุโส และชาวบ้านหรือคนในชุมชน ได้แก่ สภาพทั่วไปของชุมชน ทั้งประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สภาพทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญา หรือองค์ความรู้ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม บทบาท / หน้าที่ของผู้ให้ข้อมูล ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียกร้องสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกข้อความสำคัญไว้

3.4.3 การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้เตรียมประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เพื่อสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเรียบเรียงได้ ถึงกระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น จุดเริ่มต้น พัฒนาการ วิธีการที่ชุมชนใช้ในการเคลื่อนไหว บทบาท / หน้าที่ของกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกชุมชน ที่เข้ามามีส่วนหนุนช่วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และผู้แทนองค์กรชุมชน

3.4.4 การร่วมเวทีประชุมสัมมนาเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก ซึ่งเป็นเวทีของการนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง เกิดการมีส่วนร่วมของคนจำนวนมาก และเกิดความหลากหลายของข้อมูล และแนวความคิดในประเด็นต่างๆ ดังนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน การเข้ามาของกลุ่มทุน หรือผู้ประกอบการสวนสัมขนาดใหญ่ ลักษณะการดำเนินการของนายทุนในการใช้สิทธิพล อำนาจเข้าครอบครองทรัพยากรในชุมชน ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน กระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

โดยผู้วิจัยเข้าร่วมเวทีศึกษาข้อมูลเชิงลึก ร่วมกับผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชาวบ้านหรือคนในชุมชน และผู้แทนองค์กรชุมชนอื่น ทั้งในและนอกชุมชน ซึ่งมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากร ในท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ลุ่มน้ำฝาง ซึ่งผู้วิจัยได้ร่วมรับฟัง และแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น โดยในเวทีศึกษาข้อมูลได้มีการแลกเปลี่ยน ชี้แจง อภิปราย แสดงความคิดเห็น และหาข้อสรุปร่วมกันของผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และเกิดความเข้าใจ ที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงของผู้เข้าร่วมเวทีประชุม และจดบันทึกประเด็นที่สำคัญ เอาไว้ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ การจัดเวทีเพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึก และมีการจดบันทึก บันทึกเสียง ผู้วิจัยจะนำมาถอดความ เรียบเรียง และตรวจสอบความถูกต้อง ดังนี้

3.5.1. การตรวจสอบข้อมูล เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้น ตรงกับขอบเขตเนื้อหา ที่กำหนดไว้หรือไม่ ข้อมูลมีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วนหรือมีข้อบกพร่องในส่วนไหน เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม มีความชัดเจน สามารถอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็น นั้นๆ ได้สมบูรณ์ในส่วนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้ประเด็นคำถามเดิม ที่กำหนดไว้ ถามซ้ำกับผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มอื่นๆ ด้วย แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ว่าถูกต้อง หรือเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันหรือไม่ และเมื่อเรียบเรียงข้อมูลสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอ ต่อผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งเพื่อให้เกิดความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ

3.5.2. การแยกแยะข้อมูล เป็นการนำข้อมูลของทั้ง 2 ชุมชน ในพื้นที่ศึกษา คือ บ้านหนองบัวงาม ตำบลแม่นาหวง อำเภอแม่สาย และ บ้านสันทรายคองน้อย ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มาแยกแยะตามประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไป เช่น ประวัติความเป็นมา ของชุมชน สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรม สภาพทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3.5.3. การจัดหมวดหมู่ข้อมูล เป็นการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้ศึกษา ในประเด็นต่างๆ ของชุมชน ให้ชัดเจน และบรรยายเรียบเรียงในแต่ละประเด็นให้ครอบคลุม ได้แก่ สภาพทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำฝาง ผลกระทบด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน กระบวนการ เรียกร้องสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนจากการเรียกร้อง สิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

3.5.4. การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นการนำข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชน ในพื้นที่ศึกษา สภาพทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชน กระบวนการเรียกร้องสิทธิ
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน รวมทั้งแนวทางการแก้ไข
ปัญหาของชุมชนมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล และเรียบเรียงข้อมูลโดยการบรรยาย
และสรุปเชิงวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved